

УДК 614.2:330.342.1

JEL classification: I11, I18, H51

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

КУДИМ Ольга

Західноукраїнський національний університет

<https://orcid.org/0009-0005-8028-9338>

У статті обґрунтовано концептуальні засади розвитку ринку медичних послуг України в умовах системної реформи охорони здоров'я, децентралізації, воєнних загроз та посилення євроінтеграційних процесів. Показано, що трансформація інституційного середовища, запровадження нової моделі фінансування через Національну службу здоров'я України, руйнування медичної інфраструктури, зміна демографічної структури населення та міграційні процеси зумовлюють необхідність переосмислення теоретичних підходів до сутності, структури й механізмів функціонування ринку медичних послуг.

Метою статті є формування цілісної концепції розвитку ринку медичних послуг України з урахуванням національних особливостей, воєнних ризиків та стратегічного курсу на європейську інтеграцію.

Методологічну основу дослідження становлять системний, інституційний та комплексний підходи. Використано методи аналізу й синтезу, порівняльного та структурно-логічного аналізу, узагальнення результатів вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень, а також елементи статистичного аналізу для оцінки динаміки та структурних зрушень на ринку медичних послуг.

За результатами дослідження уточнено зміст категорії «ринку медичних послуг» як багаторівневої відкритої соціально-економічної системи, у якій поєднуються бюджетні, страхові та приватні джерела фінансування, а держава виступає ключовим замовником, регулятором і гарантом базових медичних послуг. Систематизовано чинники трансформації ринку в умовах війни та післявоєнного відновлення; охарактеризовано його структуру за суб'єктами пропозиції й попиту, видами медичних послуг та рівнями надання допомоги. Запропоновано концептуальну модель розвитку ринку медичних послуг, що ґрунтується на принципах людиноцентризму, інклюзивності, стійкості до криз та воєнних загроз, децентралізації при збереженні єдиного медичного простору, прозорості, конкуренції постачальників і цифрової інтегрованості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичного обґрунтування ринку медичних послуг як специфічного сегмента соціально орієнтованої економіки та розробці концептуальних засад його розвитку в умовах воєнних і післявоєнних викликів.

Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання для вдосконалення державної політики у сфері охорони здоров'я, стратегічного планування післявоєнного відновлення медичної інфраструктури, розвитку механізмів публічно-приватного партнерства та підвищення ефективності функціонування національного ринку медичних послуг.

Ключові слова: ринок медичних послуг, система охорони здоров'я, воєнний стан, попит і пропозиція медичних послуг, Національна служба здоров'я України, публічно-приватне партнерство, цифровізація ринку медичних послуг.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-20-8>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 02.03.2026

Прийнята до друку / Accepted 22.04.2026

Опубліковано / Published 30.04.2026

© Кудим Ольга

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ринок медичних послуг України перебуває у стані глибокої трансформації під впливом системних реформ охорони здоров'я, децентралізації, впровадження нової моделі фінансування через Національну службу здоров'я України, а також масштабних безпекових, економічних та соціальних викликів, спричинених повномасштабною збройною агресією росії. Це зумовлює необхідність поглибленого теоретичного осмислення сутності, структури та механізмів функціонування ринку медичних послуг, формування концептуальних засад його розвитку з урахуванням національних особливостей, воєнних ризиків та євроінтеграційного вектору. Тому дослідження концептуальних засад розвитку ринку медичних послуг є актуальним і становить науковий інтерес.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проведені авторські розвідки наукових досліджень ринку медичних послуг серед вітчизняних науковців дозволяє виокремити напрями, які по'язані із специфікою формування пропозиції та попиту на медичні послуги і власне саме характеру медичних послуг та напрямів його трансформації.

Зокрема, А. Д. Барзилович, досліджує ринок медичних послуг України з позицій формування пропозиції, представляючи його у формі «складної збалансованої системи, що формується з сукупності організацій та установ, що є учасниками ринку та надають, регулюють або споживають медичні послуги при кон'юктурі ринку, що склалася в певний момент часу, та

діяльність яких спрямована на якісне та доступне надання необхідних послуг із поліпшення стану та збереження здоров'я людей» [1, с.71; 2]

О.А. Євтушенко у своїх дослідження характеризує ринок медичних послуг з позицій технологічної складової вважаючи, «як сукупність усіх медичних технологій, виробів медичної техніки, методів організації медичної діяльності, фармакологічних засобів, що реалізуються в умовах конкурентної економіки, а з іншого боку, як сукупність наявних і потенційних виробників та споживачів медичних послуг» [1, с.72].

Я. Янчак виділяє декілька специфічних особливостей поняття «медична послуга» [3, с. 229], відображаючи їх як: вид діяльності, який потребує отримання відповідної ліцензії; який базується на об'єктивній потребі людей зберігати та відновлювати фізичне здоров'я; який має визначену цінність, проте не завжди гарантований результат.

О. В. Арцатбанова, характеризує медичну послугу як вид допомоги, від діагностики до спеціалізованого лікування, яка надається з врахуванням наявної медичної технології [4].

Аналіз попиту на медичні послуги та чинників, що його визначають приділяють у своїх працях увагу Тишко Д.Ф з позицій розвитку медичного туризму [5]; Клімантович О., Гайдак О. з позицій зміни попиту на медичні послуги в умовах війни [6]; Петруха Н., Гаркала В., і Кноль А. з позицій розвитку електронної системи охорони здоров'я [7] і інші.

Нині створено в правовому полі доволі потужну нормативно-правову базу, яка визначає управлінські, організаційні, ресурсні аспекти функціонування ринку медичних послуг, однак безпекові виклики, цифрові трансформації, потреба досягнення верифікованих Стратегією модернізації системи охорони здоров'я векторів актуалізує дослідження трансформації ринку медичних послуг.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад розвитку ринку медичних послуг України, визначення його ключових структурних елементів, принципів функціонування, чинників та інструментів регулювання в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ринок медичних послуг у широкому розумінні можна розглядати як сукупність економічних відносин між суб'єктами, що виникають у процесі надання, споживання, організації та фінансування медичної допомоги. На відміну від багатьох інших ринків, він має низку специфічних рис: високу соціальну значущість медичних послуг та їх безпосередній вплив на життя і здоров'я населення; інформаційну асиметрію між пацієнтом і медичним працівником; поєднання публічних і приватних інтересів; значну роль держави як регулятора; часткову еластичність попиту щодо ціни, але високу залежність від доходів населення та стану здоров'я; нерівномірність доступу до послуг у територіальному та соціальному розрізі.

У науковій літературі ринок медичних послуг розглядається у межах інституціональної, неокласичної, кейнсіанської, соціально-орієнтованої та поведінкової теорій. Для України найбільш релевантним є поєднання інституціонального та соціально-ринкового підходів, що передбачають одночасно: визнання ринкових механізмів (конкуренція, контрактні відносини, мотивація ефективності) та збереження провідної ролі держави у гарантуванні базового пакету медичних послуг та захисті вразливих груп населення.

Ринок медичних послуг України доцільно розглядати як багаторівневу систему, що включає ключові компоненти формування попиту, пропозиції, ринкової інфраструктури та інституційний базис, які зазнають системного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, чинників, які свого роду стають певними стимулами для змін в системі охорони здоров'я загалом та на ринку медичних послуг зокрема. Серед таких чинників варто виокремити:

- руйнування медичної інфраструктури, зменшення кадрового потенціалу, зміна структури захворюваності (зростання травматизму, психічних розладів, хронічного стресу), переміщення населення;
- несприятливі демографічні тенденції: старіння населення, зменшення народжуваності, погіршення показників здоров'я;
- економічні обмеження, пов'язані із скороченням доходів населення, дефіцит бюджетних ресурсів, потреба у пріоритизації витрат;

- міграцію медичних працівників, нерівномірний розподіл кадрів між регіонами та рівнями надання допомоги, потреба в нових компетенціях;
- регуляторні та інституційні виклики, незавершеність реформ, суперечності в нормативно-правовій базі, обмежена спроможність частини місцевих органів влади;
- поява нових медичних технологій, цифровізація, зростання ролі телемедицини, але й нерівномірність доступу до них.

Суб'єктами пропозиції є: заклади охорони здоров'я державної та комунальної форми власності; приватні медичні заклади; фізичні особи-підприємці, які провадять медичну практику; аптечні заклади (у частині фармацевтичних послуг, консультування). У розрізі форми власності за 7 міс 2025 р. левову частину медичних послуг надавали КНП – 114,4 млн. послуг (91% від загального обсягу наданих медичних послуг), приватні заклади надали – 6,5 млн послуг (5%), фізичні особи-підприємці (ФОП) – 3,3 млн. (3%) та державні – 1,5 млн. послуг (1% від загального обсягу) [8].

Суб'єктами попиту є населення як індивідуальні споживачі медичних послуг; держава в особі НСЗУ як замовник та гарант медичних послуг за програмою медичних гарантій; органи місцевого самоврядування, фонди, міжнародні організації як додаткові платники та замовники окремих видів допомоги.

Формування попиту на медичні послуги в Україні є складним процесом, що обумовлений різноманітними соціально-економічними, демографічними та політичними чинниками. В умовах сучасних викликів ринок медичних послуг зазнав істотних змін. З початком війни відбулися суттєві зміни у розподілі населення, що значним чином вплинуло на попит на медичні послуги. Внутрішня міграція українців призвела до зміни густоти населення в окремих регіонах. За даними Державної служби статистики станом на початок 2024 року, найбільша густина спостерігається в Києві, Дніпропетровській, Харківській, Львівській та Одеській областях. Ці регіони виявилися лідерами за кількістю запитів на медичні послуги, що підтверджується даними аналітичних сервісів, таких як DOC.UA [9].

Згідно з інформацією Міністерства закордонних справ України, близько 6,28 мільйона українців залишили країну у зв'язку з війною. Серед цих осіб спостерігається зростання інтересу до медичного туризму, оскільки багато людей повертаються в Україну для отримання медичних послуг. Згідно зі звітом Міжнародної організації з міграції, 27% мігрантів мали намір отримати медичні послуги, що підтверджує істотний сегмент потенційних споживачів на ринку [9].

За роки повномасштабної війни на ринку медичних послуг України сформувалися стійкі тренди формування попиту на медичні послуги:

- 1) зберігаються на високому рівні попит на консультацію лікарів, з найбільшим попитом серед сімейних лікарів та вузьких спеціалістів;
- 2) майже 90% всіх наданих послуг припадає на профілактику, діагностику, спостереження та лікування в амбулаторних умовах і первинну медичну допомогу. Стрімко зростає попит на діагностичні послуги, включаючи лабораторні аналізи та інструментальну діагностику, відзначаючи зростаючий інтерес до тестів, пов'язаних зі станом здоров'я після COVID-19;
- 3) стабільне зростання послуг з пластичної хірургії та ортопедичних операцій;
- 4) спостерігається збільшення попиту на консультації неврологів і психіатрів, що свідчить про вплив психологічних факторів, пов'язаних із війною.

Аналіз попиту на медичні послуги в регіональному розрізі показує, що Київ займає 46,1% формування попиту на ринку медичних послуг, зважаючи на велику кількість приватних медичних центрів та платоспроможних пацієнтів. Водночас Львів та західні регіони України стали центрами збільшеного попиту внаслідок збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб. Ринок медичних послуг в Україні в умовах сучасних викликів формує попит через призму соціально-економічних змін та викликів воєнного стану. Вимушена міграція населення, зміни в демографічному складі, регіональні особливості та нові потреби вимушених мігрантів створюють динамічне середовище для медичного бізнесу. Це вимагає від медичних установ адаптації рекламних стратегій, врахування регіональних потреб та впровадження нових технологій, таких як онлайн-консультації, для задоволення попиту на медичні послуги.

Інфраструктуру ринку медичних послуг створюють система закладів охорони здоров'я різних рівнів та форм власності; інформаційні системи охорони здоров'я, електронна медицина;

логістична, комунікаційна та транспортна інфраструктура, що забезпечує доступність послуг; освітні та наукові установи, які формують кадровий потенціал.

Базовою передумовою функціонування ринку медичних послуг є створена нормативно-правова база та інституційне середовище: законодавство у сфері охорони здоров'я, медичного страхування, ліцензування та акредитації закладів охорони здоров'я (ЗОЗ); діяльність МОЗ України, НСЗУ, як основних центральних органів виконавчої влади, які здійснюють регулятивний вплив на ринку медичних послуг; фінансово-економічні механізми, що передбачають державне фінансування програм медичних гарантій; місцеві бюджети; приватні платежі населення; міжнародну донорську та грантову підтримку; елементи добровільного медичного страхування.

НСЗУ виконує центральну роль у закупівлі медичних послуг в рамках гарантованого пакету їх надання. Визначення обсягів закупівлі медичних послуг відбувається з урахуванням потреб населення, доступності допомоги на території, можливостей мережі надавачів, а також обмежених фінансових ресурсів у умовах війни. В системі таких закупівель збільшується роль приватного сектору. В реалізації Програми медичних гарантій, важливим аспектом є співпраця між надавачами комунальних і приватних послуг, зокрема, можливість використовувати механізм субпідядру для реалізації окремих діагностичних або лабораторних послуг. Це дозволяє приватним закладам розширювати свої можливості та полегшувати доступ пацієнтів до необхідних медичних сервісів.

Кількість приватних надавачів у програмі медичних гарантій зростає щороку. Наприклад, у сфері первинної медичної допомоги, їх кількість збільшилася з 266 приватних закладів у 2021 році до 482 у 2026 році, а лікарі-фізичні особи-підприємці (ФОП) – з 594 до 963. Щодо спеціалізованої медичної допомоги, у 2021 році було укладено контракти з 166 приватними закладами, тоді як у 2026 році – з 221. Станом на 2026 рік, приватні медичні заклади та лікарі-ФОП складатимуть 54% від загальної кількості надавачів первинної медичної допомоги та приблизно 15% надавачів спеціалізованої медичної допомоги. Одночасно збільшуються обсяги договорів НСЗУ з приватними закладами, що надають спеціалізовану медичну допомогу. У загальному за період 2023–2026 років обсяги угод із приватним сектором спеціалізованої медичної допомоги зросли більше ніж у 2,3 рази, що становить майже 4 мільярди гривень [8].

Ключовими факторами вибору приватних медичних закладів є якість, технологічність та комфорт. Пацієнти найчастіше орієнтуються на наявність сучасного обладнання, оперативність обслуговування, комфортні умови перебування, ввічливість персоналу, чітку організацію процесу та прозорість оплати. Висока вага репутації та особистості лікаря підкреслює важливість персоналізованого підходу й роботи з брендом лікаря. Ринок приватної медицини зміщує акцент на комплексні та високотехнологічні послуги. Попит концентрується навколо консультацій вузьких спеціалістів, високоточних діагностичних досліджень, хірургічних втручань, реабілітаційних програм і пластичної хірургії. Це формує запит на інвестиції в обладнання, кадрову спеціалізацію, мультидисциплінарні команди та стандартизовані маршрути пацієнта.

Врахування вищепроаналізованих тенденцій дозволяє виокремити систему базових принципів, на які повинні опиратися концептуальні засади розвитку ринку медичних послуг, серед них:

1. Принцип доступності та справедливості. Забезпечення рівного доступу до базового пакету якісних медичних послуг незалежно від місця проживання, рівня доходів, соціального статусу, стану здоров'я, з особливим урахуванням потреб внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та вразливих груп.

2. Принцип якості та безпеки медичної допомоги. Орієнтація на клінічні протоколи, стандарти, доказову медицину, безперервний професійний розвиток медичних працівників, систему внутрішнього та зовнішнього контролю якості.

3. Принцип людиноцентричності та орієнтації на пацієнта. Визнання пацієнта активним суб'єктом ринкових відносин, розвиток інститутів інформованої згоди, захист прав пацієнтів, механізми зворотного зв'язку та участі громадськості в оцінці якості медичних послуг.

4. Принцип ефективності та раціонального використання ресурсів. Оптимізація структури медичної мережі, запобігання дублюванню функцій, впровадження сучасних методів управління, контрактних відносин і стимулів до підвищення результативності.

5. Принцип адаптивності та стійкості до криз. Здатність системи охорони здоров'я і ринку медичних послуг функціонувати й розвиватися в умовах воєнних дій, масових переміщень населення, руйнування інфраструктури, фінансової нестабільності.

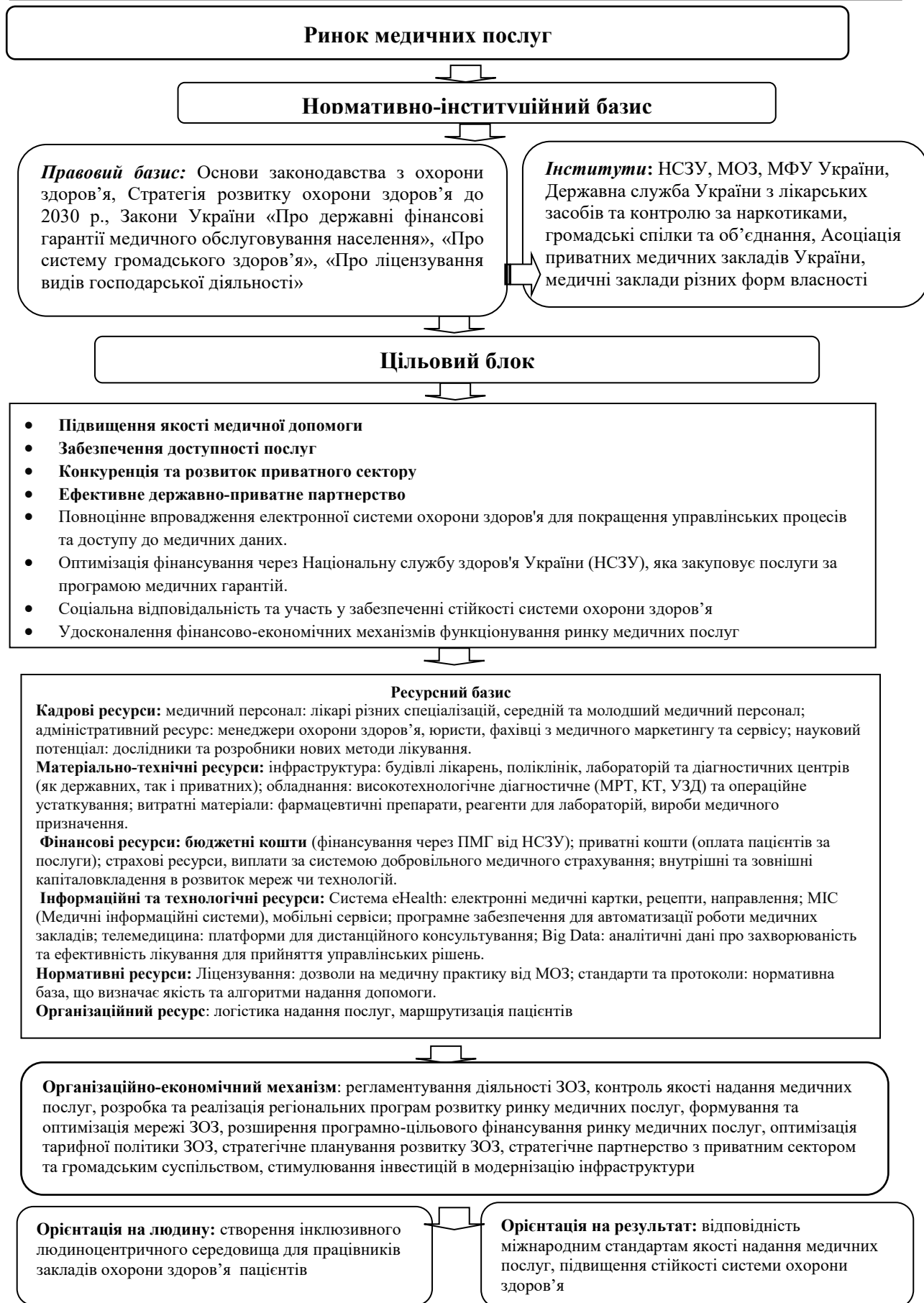

Рис.1. Концептуальна модель ринку медичних послуг України

Примітка: запропоновано автором з використанням [10-16]

6. Принцип публічно-приватного партнерства. Поєднання потенціалу державного та приватного секторів для розширення доступу до послуг, модернізації інфраструктури, впровадження інновацій.

7. Принцип цифрової трансформації. Інтеграція цифрових технологій (телемедицина, електронні рецепти, електронні медичні картки) в організацію медичної допомоги, що посилює прозорість, контроль та зручність для пацієнта.

На основі виокремлених тенденцій та верифікованих принципів функціонування ринку медичних послуг доцільно виокремити такі ключові концептуальні напрями його подальшого розвитку в Україні:

1. Посилення ролі держави як стратегічного замовника послуг: через подальший розвиток програми медичних гарантій та розширення її обсягу з урахуванням реальних потреб населення; удосконалення механізмів контрахтування закладів охорони здоров'я, прив'язка фінансування до результатів та якості послуг; запровадження чітких критеріїв пріоритизації фінансування в умовах обмежених ресурсів.

2. Оптимізацію та диференціацію регіональних ринків медичних послуг шляхом врахування регіональної специфіки (воєнні ризики, демографічна ситуація, стан інфраструктури); формування спроможних мереж закладів охорони здоров'я на рівні громад і регіонів; розвитку міжрегіональної кооперації та маршрутизації пацієнтів, у тому числі через телемедицину.

3. Зміцнення кадрового потенціалу ринку медичних послуг за рахунок стимулювання закріплення медичних працівників у сільській місцевості та прифронтових регіонах; розвитку системи безперервного професійного розвитку, нових форм підготовки та перепідготовки кадрів; створення безпечних і привабливих умов праці, у тому числі через сучасне обладнання та управлінські підходи.

4. Розвитку приватного сектору та публічно-приватного партнерства шляхом: залучення приватних інвестицій у модернізацію медичної інфраструктури; розвитку партнерських моделей між державними/комунальними та приватними закладами; розширення сегменту добровільного медичного страхування на прозорих і соціально відповідальних засадах.

5. Цифрову трансформацію ринку медичних послуг, що передбачає: повноцінну інтеграцію електронної системи охорони здоров'я на всіх рівнях; розвиток телемедичних сервісів, особливо для віддалених та небезпечних територій; використання аналітики даних (big data, бізнес-аналітика) для планування мережі, прогнозування потреб та оцінки ефективності.

6. Підвищення прозорості, підзвітності та участі громадськості в руслі забезпечення якості надання медичних послуг за рахунок відкритості до інформації щодо якості та результатів роботи закладів охорони здоров'я; участі пацієнтських та громадських організацій у формуванні політики в сфері охорони здоров'я; розвитку механізмів громадського контролю, опитувань задоволеності пацієнтів, зворотного зв'язку.

Узагальнюючи наведені положення, концептуальні засади розвитку ринку медичних послуг України доцільно представити у вигляді моделі (рис.1).

Дана модель повинна включати: цільовий компонент – підвищення рівня здоров'я населення, забезпечення доступності, якості, безпеки та стійкості медичної допомоги; нормативно-інституційний компонент – система законодавчих, регуляторних та організаційних механізмів, що визначають правила функціонування ринку; ресурсний компонент – кадрові, фінансові, матеріально-технічні, інформаційні ресурси; організаційно-функціональний компонент – структура мережі закладів, маршрутизація пацієнтів, логістика надання послуг; фінансово-економічний компонент – джерела та механізми фінансування, моделі оплати, економічні стимули; інноваційно-цифровий компонент – використання новітніх медичних і цифрових технологій; соціально-орієнтований компонент – захист прав пацієнтів, врахування потреб вразливих груп, участь громадськості. Взаємодія цих компонентів відбувається в умовах постійних зовнішніх викликів, що потребує використання адаптивних механізмів надання медичних послуг, до яких слід віднести: розвиток телемедицини та мобільних сервісів; орієнтацію на потреби ВПО та українців за кордоном; розвиток реабілітаційної та психічної допомоги; підвищення якості та прозорості послуг; посилення регіональної диференціації стратегій з урахуванням локальних особливостей попиту.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Ринок медичних послуг України є складною соціально-економічною системою, що функціонує на основі принципів доступності, якості, людиноцентричності, ефективності, адаптивності, партнерства та цифрової трансформації. Його розвиток зумовлений поєднанням ринкових механізмів і сильної ролі держави в гарантуванні базового рівня медичної допомоги. В умовах воєнних дій, обмеженості ресурсів і глибоких структурних змін особливого значення набуває формування цілісних концептуальних засад його розвитку, в основі яких повинні лежати: підвищення ролі державі як стратегічного замовника, оптимізація інфраструктури регіональних ринків, цифровізація, ефективна кадрова політика, інноваційний, інклюзивний менеджмент, ризикоорієнтоване управління, управління якістю надання медичних послуг, соціальна відповідальність закладів охорони здоров'я в частині розширення участі у благодійних та гуманітарних програмах з надання допомоги постраждалим від війни, реалізації спеціальних програм обслуговування ветеранів, ВПО, малозабезпечених верств населення (за підтримки донорів або у форматі партнерства з державою); партнерство з приватним сектором та громадянським суспільством; стимулювання інвестицій у створення та модернізацію медичної інфраструктури; розширення приватних провайдерів до реалізації окремих державних програм (скринінги, профілактичні огляди, реабілітація тощо); формування прозорих правил конкуренції на ринку медичних послуг, що в цілому сприятиме створенню підґрунтя для формування стійкого, ефективного та соціально орієнтованого ринку медичних послуг в Україні.

Подальші дослідження доцільно зосередити на кількісній оцінці ефективності регуляторних та фінансових механізмів, порівняльному аналізі регіональних ринків медичних послуг, розробленні індикаторів оцінювання стійкості та адаптивності системи охорони здоров'я в умовах воєнних і поствоєнних трансформацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барзилович А. Д. Наукові підходи до визначення понять «ринок медичних послуг», «державне регулювання ринку медичних послуг». *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 4 (68). С.70-75. URL: https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/14.pdf
2. Барзилович А. Д. Методи державного регулювання ринку медичних послуг: прямого та непрямого впливу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-22. С. 147-153.
3. Янчак Я. Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації та інтеграційних процесів в охороні здоров'я. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 876. С. 227-235.
4. Арцатбанова О. В., Теоретична характеристика структури медичних послуг в системі охорони здоров'я. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 8. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/113.pdf
5. Тишко Д.Ф. Т47 Державна політика забезпечення розвитку медичного туризму : монографія / Д.Ф. Тишко. – Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2024. 300 с.
6. Клімантович О., Гайдак О. Ринок медичних послуг в Україні: аналіз попиту в умовах масштабних змін. URL: <https://web-promo.ua/ua/blog/rinok-medichnih-poslug-v-ukrayini-analiz-popitu-v-umovah-masshtabnih-zmin/#analiz-popitu-na-medichni-poslugi>
7. Petrukha, N., Harkava, V., Knol, A. Medical management in the context of digital transformation: challenges for institutional LEADERS. *Social Development: Economic and Legal Issues*, 2025. № 12. URL: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.12.06>
8. В Україні зростає кількість приватних медзакладів та лікарів-ФОП. URL: <https://medicine.rayon.in.ua/news/1057572-v-ukrayini-zrostaie-kilkist-privatnix-medzakladiv-ta-likariv-fop>
9. Статистика надання медичних послуг за 7 місяців 2025 року. URL: <https://www.apteka.ua/article/728756>
10. Основи законодавства з охорони здоров'я України: Закон України № 4690-IX від 06.11.2025 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
11. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII від 02.03.2013 із змінами і доповненнями внесеними Законом України № 4718-IX від 16.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

12. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України № 2168-VIII від 19.10.2017 із змінами і доповненнями внесеними Законом України № 4695-IX від 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Te>
13. Про затвердження Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики від Наказ МОЗ від 10.02.2011 р. № 80, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26.05.2011 за № 634/19372
14. Організація діяльності закладу охорони здоров'я / навч. посібник за ред. Шкільняка М.М., Желюк Т.Л., Тернопіль, Крок. 2021. 438 с.
15. 15. Порядок проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я. Наказ МОЗ України від 16 квітня 2025 року № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0824-25#n35>
16. Системи менеджменту якості. Настанови щодо поліпшування процесів в організаціях охорони здоров'я. Національний стандарт України (IWA 1:2005; ДСТУ IWA 1:2007). URL: <http://document.ua/sistemi-upravlinnja-jakistyu.-nastanovi-shodo-polipshuvannjastd12628.html>

REFERENCES:

1. Barzylovych, A. D. (2019). Naukovi pidkhody do vyznachennia poniat "rynok medychnykh posluh", "derzhavne rehuliuвання rynku medychnykh posluh" [Scientific approaches to defining the concepts of "medical services market", "state regulation of the medical services market"]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, 4(68), 70-75. https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/14.pdf
2. Barzylovych, A. D. (2020). Metody derzhavnoho rehuliuвання rynku medychnykh posluh: priamoho ta nepriamoho vplyvu [Methods of state regulation of the medical services market: direct and indirect influence]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (21-22), 147-153.
3. Yanchak, Ya. (2017). Efektyvnyi rozvytok ta funktsionuvannya rynku medychnykh posluh v umovakh hlobalizatsii ta intehratsiinykh protsesiv v okhoroni zdorov'ya [Effective development and functioning of the medical services market in the context of globalization and integration processes in healthcare]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*. Seriya: Yurydychni nauky : zbrnyk naukovykh prats, 876, 227-235.
4. Artisabanova, O. V. (2018). Teoretychna kharakterystyka struktury medychnykh posluh v systemi okhorony zdorov'ya [Theoretical characteristics of the structure of medical services in the healthcare system]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 8. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/113.pdf
5. Tyshko, D. F. (2024). *Derzhavna polityka zabezpechennia rozvytku medychnoho turyzmu* [State policy for ensuring the development of medical tourism] [Monograph]. TOV «Vydavnychiy dim "Buk-Druk"».
6. Klimantovych, O., & Haidak, O. (2026). *Rynok medychnykh posluh v Ukraini: analiz popytu v umovakh masshtabnykh zmin* [Medical services market in Ukraine: analysis of demand in conditions of large-scale changes]. Retrieved January 5, 2026, from <https://web-promo.ua/ua/blog/rinok-medichnih-poslug-v-ukrayini-analiz-popitu-v-umovah-masshtabnih-zmin/#analiz-popitu-na-medichni-poslugi>
7. Petrukha, N., Harkava, V., & Knol, A. (2025). Medical management in the context of digital transformation: challenges for institutional LEADERS. *Social Development: Economic and Legal Issues*, 12. <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.12.06>
8. V Ukraini zrostaє kilkist pryvatnykh medzkladiv ta likariv-FOP [The number of private medical facilities and private doctors is growing in Ukraine]. (2025). Retrieved January 5, 2026, from <https://medicine.rayon.in.ua/news/1057572-v-ukrayini-zrostaє-kilkist-pryvatnix-medzakladiv-ta-likariv-fop>
9. Statystyka nadannia medychnykh posluh za 7 misyatsiv 2025 roku [Statistics on the provision of medical services for 7 months of 2025]. (2025). Retrieved January 5, 2026, from <https://www.apteka.ua/article/728756>
10. Osnovy zakonodavstva z okhorony zdorov'ya Ukrainy [Fundamentals of Ukrainian health protection legislation]: Zakon Ukrainy № 4690-IX vid 06.11.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
11. Pro lisentuvannya vydiv hospodarskoi diialnosti [On licensing of types of economic activity]: Zakon Ukrainy № 222-VIII vid 02.03.2013 iz zminamy i dopovnennyamy vnesenymy Zakonom Ukrainy № 4718-IX vid 16.12.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
12. Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannya naseleण्या [On state financial guarantees of medical care for the population]: Zakon Ukrainy № 2168-VIII vid 19.10.2017 iz zminamy i dopovnennyamy vnesenymy Zakonom Ukrainy № 4695-IX vid 01.01.2026. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Te>
13. Pro zatverdzhennia Poriadku kontroliu za dosiudhanniam Litsenziinykh umov provadzhennia hospodars'koi diialnosti z medycynoi praktyky [On approval of the Procedure for control over compliance with the Licensing Conditions for carrying out economic activities in medical practice]: Nakaz MOZ vid 10.02.2011 r. №80, zareiestrovanyy v Ministerstvi yustyttsiyi Ukrainy 26.05.2011 za № 634/19372.
14. Shkilniak, M. M., & Zheliuk, T. L. (Eds.). (2021). *Orhanizatsiia diialnosti zakladu okhorony zdorov'ya* [Organization of a healthcare facility] [Navch. posibnyk]. Krok.
15. Poriadok provedennia atestatsii pratsivnykiv sfery okhorony zdorov'ya [Procedure for attestation of healthcare workers]: Nakaz MOZ Ukrainy vid 16 kvitnya 2025 roku № 650. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0824-25#n35>
16. Systemy menedzhmentu yakosti. Nastanovy shchodo polipshuvannya protsesiv v orhanizatsiakh okhorony zdorov'ya. Natsionalnyi standart Ukrainy (IWA 1:2005; DSTU IWA 1:2007) [Quality management systems. Guidelines for improving processes in healthcare organizations. National Standard of Ukraine (IWA 1:2005; DSTU IWA 1:2007)]. <http://document.ua/sistemi-upravlinnja-jakistyu.-nastanovi-shodo-polipshuvannjastd12628.html>

CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE MEDICAL SERVICES MARKET
IN UKRAINE

KUDYM Olha

West Ukrainian National University

The article substantiates the conceptual foundations for the development of the medical services market in Ukraine under conditions of systemic healthcare reform, decentralisation, war-related threats and intensification of European integration processes. It is shown that the transformation of the institutional environment, the introduction of a new financing model via the National Health Service of Ukraine, the destruction of medical infrastructure, changes in the demographic structure of the population and migration processes necessitate a reconsideration of theoretical approaches to the nature, structure and functioning mechanisms of the medical services market.

The purpose of the article is to develop a holistic concept for the development of the medical services market in Ukraine, taking into account national specificities, war-related risks and the country's strategic course towards European integration.

The methodological basis of the study comprises systemic, institutional and comprehensive approaches. The research employs methods of analysis and synthesis, comparative and structural-logical analysis, generalisation of the findings of domestic and foreign scientific studies, as well as elements of statistical analysis to assess the dynamics and structural shifts in the medical services market.

Based on the results of the study, the content of the "medical services market" category is clarified as a multi-level open socio-economic system combining budgetary, insurance and private sources of funding, in which the state acts as the key purchaser, regulator and guarantor of basic medical services. The factors of market transformation in the conditions of war and post-war recovery are systematised; its structure is characterised in terms of supply and demand agents, types of medical services and levels of care provision. A conceptual model for the development of the medical services market is proposed, based on the principles of person-centredness, inclusiveness, resilience to crises and war-related threats, decentralisation while maintaining a single medical space, transparency, provider competition and digital integration.

The scientific novelty of the results obtained lies in deepening the theoretical justification of the medical services market as a specific segment of a socially oriented economy and in developing the conceptual foundations for its development under war-time and post-war challenges.

The practical significance of the results consists in the possibility of using them to improve public policy in the field of healthcare, to support strategic planning of the post-war recovery of medical infrastructure, to advance mechanisms of public-private partnership and to enhance the efficiency of the functioning of the national medical services market.

Keywords: medical services market, healthcare system, martial law, supply and demand for medical services, National Health Service of Ukraine, public-private partnership, digitalisation of the medical services market.